

25/7/52

00237

דברי הח' משה שרתוק

באספת האזכרה לחיים ארלוזורוב,  
שסודרה ע"י מועצת פועלי ירושלים,  
אור ליום כ"ד כסלו תרצ"ד (7.6.34).

לדבר על חיים ארלוזורוב בפני קהל פועלים ונוער בירושלים להד  
 צליליה של מנגינת אבל - הנה מה שקרה לנו ביום זה לפני שנה. אנו לא  
 נפלנו בנפול חיים ארלוזורוב. אנו לא נפול אם עוד יפלו כמוהו. אנחנו  
 חנועה, חנועה גדולה ורבת כוחות, והחנועה שלנו נשאה בכוחה היסטוריים  
 אדירים, הרבת יותר חזקים מהכוח המקובץ של כל האישים והבודדים שבחנונו.  
 אבל החנועה הזאת יודעת לחרוד לכל כוח אישי שבחוכה. משפחה אחת גדולה  
 הננו. קשרי גורל מאחדים אותנו. אם נופל מקרבנו אחד, את נכרה מחוך  
 המשפחה. ויש לנו אחים גדולים ודגולים בחוך המשפחה. מחנשאים ראשים  
 גבוהים משכמם ומעלה מחקל שלנו. ובכוחם לנו כוח ובכבודם לנו פאר.  
 ואם כורחים ראש גבוה מאחנו, אנו מרימים ידים כלפי מעלה באגרופים קמוצים  
 במחאה ובזעם, ואנו רוצים להשיב לעצמנו את קומחנו אשר שחה, את הראש  
 הגבוה, אשר בנפלו כאילו כולנו נכרחנו (?).

ואנו נלך הלאה בדרכנו באוחו הכוח ובאוחו האומץ ובאוחו הכבוד  
 ובאוחו הבטחון. אבל אנו לא נשכח את הפסגה, שניחן לנו להגיע אליה בכוחו  
 של אדם יחיד אשר נחגלה בחוכנו. הפסגה הזאת תקבע גם לעתיד את שעור  
 קומת חנועתנו. והעליה שלנו לפסגה הזאת היחה יותר מדי קלה ומהירה.  
 חיים ארלוזורוב נולד בקרבנו כאילו בנס. הוא לא בא אלינו עם זרם גדול  
 של עליה, אשר ממילא הוליד בחוכו כוחות מנהיגים. הוא בא כיתיד, כהופעת  
 מופלאה ומיוחדת במינה. ובכואו לא היחה דרכו קלה בחוכנו. חיו זמנים;  
 מתנה פועלי ארץ ישראל היה מפולג לשחי מפלגות. חיים ארלוזורוב היה שייך  
 למפלגה מעוט. הכוחות הכבירים שהיו כבושים בחוכו תהרו (?חרדו) למרחק.  
 מחיצות של מסורת, של משפטים קדומים, של מריבות חנם גדרו כעד החפרצות  
 הכוחות האלה. אבל בא הזמן, והמחיצות האלה נפלו ומתנה פועלי ארץ ישראל  
 בכוחו המרכזי והאחראי נעשה מאוחד. זה לא היה האחד הראשון בחולדות חנועה  
 פועלי ארץ ישראל. כל אחד כזה היה מעמיד במכתן תמור כוחות מנהיגים של  
 חנועה. היה בא שנוי ערכין בחנועה עם החמוגותה ועם החלכדותה. מנהיגים

שנים היו פרים מתמשרת המרכזית, מנהיגים חדשים היו עולים במקומם. זה היה כוחו המפרק (?) ומאחד של כל אחד בקרבנו, כוחו המחמך והצורך מחדש. -- ובפני מבחן כזה הועמד חיים ארלוזורוב. והוא יצא ממנו בנצחון.

הוא יצא ממנו בנצחון מפני שחי סגולות שהיו בו בשבילנו, בשביל חנועה פועלי ארץ ישראל. הסגולה הראשונה: ערכו האישי, כוח האישי שהיה בו, המחשבה המקורית שלו, החחירה שלו אל האמת, אומץ הלב שהיה במלחמתו הפוליטית. הסגולה השנייה הייתה דבקוהו בחנועה הפועלים, דבקוהו בשליחות של חנועה הפועלים, דבקוהו במפלגה המעמד העובד. הוא היה איש של אהבות חזקות. ואהה האהבות החזקות ביותר, אולי הלוחמה ביותר, הייתה אהבתו לארגון הפוליטי של מעמד העובדים, אהבתו למפלגה. הוא היה מאמין גדול ואוהב אדוק של הפוליטיקה, של פוליטיקה אשר פרושה גיוס כוחות לשם שלטון על העמיד, גיוס כוחות לשם הטבעה חתמו של רצון דרוך בקרב (?) מעמד מלוכד על עמיד החברה האנושית. הוא היה מאמין באקטיביזם פוליטי של המעמד העובד, במנהיגות של המעמד העובד, שהיא מנהיגות האומה, באימוץ כוחות מדעה, באימוץ מחשבה במחכוון לפתרון פרובלימות, להתגוששות והחאבקוה בלתי פוסקה עם אגודת פרובלימות, לחחירה למוצא, לחחירה לעמדה בחיים, לפגישת מאורעות בלא הגררות אחריהם. זו הייתה הסגולה שבהצטרפוהה לפוטנציה האינטלקטואלית הכבירה שהייתה בו עשחה אותו לאישיות מוסרית כבירה. ?

ושחק לו הגורל. שחק לו הגורל, שכ"כ החאכזר לו ולנו כעבור זמן כה קצר. שחק לו הגורל, שזמן לא רב אחרי אחד המפלגות, לאחר תקופה קצרה החנשאוח בערך של ~~החנשאוח~~ והחמצאות (?) בחוך האחריות המרכזית למפלגה גדולה בחנועה הפועלים לדרך של חנועה הפועלים כולה בא נחשול פוליטי בציונות, אשר העלה אותנו והעלה אותו בראשנו למדרגה רמה של אחריות לאומית. ואם היו עוד בחוכנו פקפוקים, שרידי מסורת ביחס למנהיגות, תרי מהרגע שהעלינו אותו אל הגה הקברניטות הפוליטית בישראל כאן בירושלם, החלכד כל המחנה מקצה אל קצה מסכיבו וראה בו אה בא כחה הדגול של החנועה והיה גאה בו בראותו בו אה בא כח העם.

כולנו זוכרים איך פגשו אותו חוגים אחרים. כולנו זוכרים אה מאמצי ההכשלה שנעשו סביבו (?). וכולנו זוכרים באיזו קלות בחסד עליון



והוא שיה חמיד דרוך לקראת האחריות. אתם, חברי התסדרות בירושלים, אתם, חברי מפלגת פועלי ארץ ישראל ביחוד בירושלים, זוכרים את האספוח שהיו לנו אתו. הכנוס הזה שלנו הערב הוא כנוס התסדרות. אולם הויתה ופעולתה של מפלגת פועלי ארץ ישראל הוא חלק בלתי נפרד של חיי האורגניזם התסדרותי שלנו, וחברי מפלגת פועלי ארץ ישראל אשר נחנו מכותם כל אחד ואחד להקמת אותו הכוח אשר איפשר לחנועת פועלי ארץ ישראל כולה להגיע למדרגה של אחריות לאומית, באו על שכרם, קבלו את הפרס בעד האקטיביות הפוליטית שלהן באותן המסכות שחיו להם עם שליחם הפוליטי. והיה זה חזיון מופלא ויחיד במינו בחיי מפלגות ובחיים פוליטיים בכלל, איך ניתן לחברים שחיו באים ישר מהעבודה ומחיי טרדה קשים, עמוסי כובד רב של עבודה קשה ומפרכת, איך ניתן להם להציץ לפנאי ולפנים של עולמות עליונים, שבתם הייתה מחייצרת (?) הפוליטיקה הלאומית שלנו. והיה זה חזיון מופלא ויחיד במינו לראות את מנהיג החנועה כולו דרוך להסביר את עצמו לכלל החברים, למצוא בהסכמתם סעד לדרכו, להקשיב לכל נדנוד של ספקות בקרבם ביחס לדרכו, לכל הרהור (?) של בקורת שהיה מתעורר בקרבם. בכוח זה נשא בשמחה וכתהעוררות בלתי פוסקת את העול הכבד אשר הוטל על כתפיו הצעירות. הוא לא ידע שקט ומרגוע. ועם כל הכוח הרב שהיה דרוך בו היו לו רגעי טרדה קשים, שהוא מוכרח היה להזכות, שגם הוא אינו אלא ? שאפשרויותיו מוגבלות. והיו לו רגעי ספקות ופקפוקים קשים, אם באמת בחר את הדרך לאותו שרוח החנועה אשר אליו הוא מיועד, והאחה בו מלחמה פנימית עמוקה בין הביעה ההגשמה והמעשה בשם החנועה ולמענה ובין הביעה המתשבה וחפוש הדרך בשם החנועה ולמענה. והוא ידע, כי בחיי מחשבת החנועה הוא חרת תלמים עמוקים. לפעמים קרובות היה תלמו תלם בודד. אבל גם את התלם הבודד במחשבת החנועה הוא חרת באומץ ובישרות. והוא חרד מאד, שמא היעוד הזה, לתרוש תלמים חדשים למחשבת החנועה, שמא היעוד הזה יזנח בחוך להם חיי המעשה, בחוך אותה המערבולת תרוחתה שהוא נקלע להזכה בשליחות החנועה.

השיחה האחרונה שלי אתו ביום החמשי ההוא הייתה מצדו חדורת החרדת העמוקה הזאת להזנחה, שהוא אולי חוטא בה לגבי מחשבת החנועה, בזה שהוא קבל על עצמו להיות דברה בשדה ההגשמה הפוליטית. אבל השיחות האלה היו גם קודם. והן היו פרי אי-השקט וחוסר המנוחה, אי-הסתפקות המתמדת



00237

לזל הזוועה הזאת במשך כל השנה. אנחנו עמדנו בנסיון אשר דרש כוחות אל-אנושיים  
 ו שעודנו דורש כוחות עצומים של התגברות ושל הכלגה, אולם גם של אומץ לראות  
 את האמת. אנחנו היינו עדים להחבורה מאונס של החנועה שלנו ברצון הזה  
 ובאומץ הזה לראות את האמת. בית ישראל נתקע ע"י מכה הכרק שגולה מאחזנו את  
 היים ארלזורוב. אנחנו לא נקנה את השלום בבית ישראל הקרוע לגזרים במחיר  
 ויחור על האמת. אנחנו לא נקבל הספרים ודמעות על "הגבור" שלנו, שנפל כאילו  
 חלל מירי שמים, בשעה שהוא נפל מירי אדם. ואח ידי אדם אלה אנו מצוים  
 לגלות. אנו מצוים לגלות אותן. אנו מצוים לגלות אותן לא לשם נקמה,  
 אלא לשם התיים, כי אנו רוצים לחיות ואנו רוצים שמנהיגינו יהיו.  
 חסד חיום על היים ארלזורוב והתעלמות מסכנה מוחו פרושו הכשרה מוח חדש  
 בחוכנו. אנו לא נסכים ולא נקבל משטר זה של שלום מזויף, שפרושו כי המוח  
 יהלך (?) באופל בחוכנו. כל אחד מאחזנו חושב עכשיו מחשבה אחת. לא ניהן  
 לנו ביום הזה, בערב הזה לבטא כל מה שאנחנו חושבים. ואנו לא נבטא. אבל  
 יתיה אשר יהיה, חגמר הפרשה שאנו מחקרבים לקצה איך שחגמר, על חיפוש האמת  
 אנו לא נוותר ועל אמונתנו בנצחון האמת אנו לא נוותר. אם הנאשמים אשמים,  
 לא הם לבדם אשמים. אם האשמים לא ימצאו אשמים, האשמים מוכרחים יהיו  
 להמצא. אנו נדחה בשאט ובהעוב את זיוף ה"אחה בחרחנו" בחוכנו שאומר שאם  
 ישנה אפשרות, כי בחוכנו קמו מרצחים, הרי כבוד העם דורש לחד את העובדה  
 הזאת, לרמות את ההיסטוריה שלנו. הבוז לחורה, תבוז למסורת השוכחת את הצו  
 הראשון של חורש ומסורת בישראל; צדק צדק חרדוף. את הצדק הזה אנו נרדוף  
 גם אם נשאר יחידים. עוד יתעוררו קולות המצפון. אין כל ערובה לכל המעלימים,  
 המחפים, המטשטים, שלא יתעורר קול המצפון האנושי. ילד אחד, אשר מלא חפיד  
 קטן מאד באוחו יום חששי ולא בא ולא נענה לקריאות בעהונות ולא ספר מי שלח  
 אותו, ילד זה, מי יודע אם לא די הדבר שהוא יספר בכדי שתחגלה התעלומה. סוחי  
 רק דוגמה. הוא איננו היחיד. היו עוד אנשים. אין כל ערובה בפני התעוררות  
 המצפון בחוף האנשים האלה. אבל אנו לא נחכה בסבלנות ובשקט רק להתעוררות  
 המצפון, גם אם לא נסתלק מאמונתנו בהתעוררות המצפון את האמת אנו מוכרחים  
 לגלות. אנו לא ניהן לשקר ולמורך הלב לחוג את נצחונם על קברו של היים  
 ארלזורוב. את הקטנות ואת השפלות הגלוהית הזאת ביסודה, האמונה הזאת שאפשר

לסדר דברים נכה בתוכנו בביח מבלי שיפגם שמנו הטוב, שאפשר לאמר, ברוך  
 דיין האמת, את ההנהגה בין כה וכה לא נשיב לחתייה, למה לנו קרבנות נוספים  
 - את הרוח השפלה הזאת אנו נטאטא מקרבנו. עליה אנו לא נתנך את ילדינו.  
 אנו נתנך אותם על אומץ ועל אמת. אנו נציג לפניהם את דמותו של חיים  
 ארלוזורוב לא ~~שם~~ רק (?) כדמות של גבור מעונה, שנפל חלל בלא עת,  
 אלא כדמות של חיים, כצו של חיים ישרים ? אמתיים, אמיצים, אצילים,  
~~שש~~אזאתם החיים, שרק למענם כדאי לנו ליצור את חיינו כאן בארץ הזאת.  
 (עפ"י הסטינוגרמה של י. מימון).